

Artėja bankrotas? Vadovo pareiga – padėti sekti atsiskaitymų eiliškumą

Žiniasklaidoje netyla diskusijos, jog nemažai įmonių, kurios nebegali vykdyti savo įprastinės veiklos dėl COVID-19, vasaros gali ir nesulaukti. Teigiama, kad negaunant subsidijų iš valstybės ir toliau tęsiantis veiklos ribojimams vėluojama atsiskaityti su patalpų nuomotojais, komunalinių paslaugų teikėjais, net su darbuotojais.

Visgi, susidūrus su ekonominiais sunkumais ar jau esant nemokumo būklėje, tačiau teismui dar nepriėmus nutarties iškelti juridiniam asmeniui nemokumo bylą, būtina nepamiršti, jog neturint pakankamai lėšų patenkinti visų pareikštų kreditorių reikalavimų, kurių įvykdymo terminas yra suėjęs, privaloma laikytis atsiskaitymo su kreditoriais grynaisiais ir negrynaisiais pinigais tvarkos, numatytos Civilinio kodekso (toliau – CK) 6.9301 straipsnio 1 dalyje.

Šis straipsnis įmonės vadovui nustato griežtus rėmus ir draudžia pačiam spręsti, su kuriuo kreditoriumi šiuo metu įmonei būtų ekonomiškai palankiausia atsiskaityti, siekiant nedidinti įmonės skolų.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (toliau – LAT) yra nurodęs, jog CK įtvirtinta atsiskaitymo eiliškumo tvarka yra imperatyvi, nes CK 6.9301 straipsnio 1 dalyje įsakmiai nurodoma, kokia eilės tvarka asmuo turi atlikti atsiskaitymus reikalavimus jam pareiškusiems asmenims. Pažymėtina, jog bendrojo kreditorių lygybės principo – atsiskaitymo su kreditoriais tvarkos – privalote laikytis net ir tuo atveju, kuomet nemokumo (bankroto byla) dar nėra iškelta (LAT 2017 m. spalio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-351-611/2017).

Tokia tvarka siekiama sudaryti lygias sąlygas juridinio asmens kreditoriams patenkinti savo reikalavimus, o taip pat ir padėti išvengti juridiniam asmeniui dar didesnių finansinių nuostolių.

Atsiskaitinėjant su kreditoriams, esant sunkioje ekonominėje padėtyje, patariama vengti vykdyti prievoles tų kreditorių, kurie CK 6.9301 straipsnio 1 dalies prasme yra žemiau, lyginant su kitais kreditoriais. Pavyzdžiui, vienoje baudžiamojoje byloje, kuomet įmonė buvo skolinga valstybės biudžetui, t. y. Valstybinei mokesčių inspekcijai ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos

Vilniaus skyriui, įmonės vadovas atsiskaitė su kitais bendrovės kreditoriais, kurie pagal eiliškumą yra žemiau, todėl buvo pripažinta, kad atsiskaitymo grynaisiais ir negrynaisiais pinigais tvarka buvo pažeista, o vadovas buvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn.

Tačiau vykdant įsipareigojimus tokie sandoriai turi nepažeistų kitų analogiškoje situacijoje esančių kreditorių teisių, kurie būtų suinteresuoti sudaryti tokį sandorį (įsigyti tą patį turtą, įskaityti savo reikalavimus ir pan.) tokiomis pačiomis ar geresnėmis skolininkui sąlygomis.

Reikėtų nepamiršti ir aplinkybės, kad pažeidus atsiskaitymo grynaisiais ir negrynaisiais pinigais tvarką, t. y. suteikus prioritetą tam tikriems kreditoriams, likusieji kreditoriai dėl tokio tvarkos pažeidimo gali inicijuoti civilinę bylą dėl skolos, kurios gražinimo terminas jau yra suėjęs, atlyginimo. Tačiau tada kreditoriai galės reikalauti ne tik skolos, bet ir palūkanų priteisimo. O palūkanų dydis gali priklausyti nuo to, kaip buvo sulygta sutartyje, o jeigu nebuvo – taip kaip yra įtvirtinta CK 6.210 straipsnyje, t. y. kreditorius gali reikalauti 5 procentų palūkanų, jeigu kreditorius buvo fizinis asmuo arba 6 procentų palūkanų, jeigu kreditorius buvo juridinis asmuo.

Taigi, juridinis asmuo, turintis finansinių sunkumų, visų prима turėtų atlikti atsiskaitymus pagal vykdomuosius dokumentus dėl žalos, padarytos dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo, atlyginimo ir išlaikymo išieškojimo, antrąja eile atsiskaitytų pagal vykdomuosius dokumentus dėl išmokų, kylančių iš darbo ir autorinių sutarčių, trečiąja – pagal mokėjimo dokumentus, nustatančius įmokas į biudžetą (valstybės, savivaldybės ar socialinio draudimo), ketvirtąja – pagal vykdomuosius dokumentus kitiems piniginiams reikalavimams patenkinti ir penktąja – pagal kitus mokėjimo dokumentus kalendorinio eiliškumo tvarka.

Todėl, jeigu nėra sąlygų, dėl kurių turėtų būti tenkinami pirmosios eilės kreditorių reikalavimai, pirmiausia turėtų būti atsiskaitoma su darbuotojais. Tik įvykdžius šią pareigą turi būti sumokamos įmokos į biudžetą ir, galiausiai, tenkinami žemesniųjų eilės kreditorių reikalavimai (nuomotojų, komunalininkų).

Jeigu neturite galimybės patenkinti visų kreditorių reikalavimų, patariame laikytis atsiskaitymo grynaisiais ir negrynaisiais pinigais eiliškumo, vengti atsiskaityti tik su pasirinktais kreditoriais, kadangi, priklausomai nuo padarytos žalos dydžio, tiems kreditoriams, su kuriais atsiskaityti vengėte, tokie Jūsų veiksmai gali būti traktuojami kaip skolininko nesąžiningumas. Susidarytų

rizika, jog ne tik Jūs – juridinio asmens (skolininko) vadovas – galite būti patrauktas baudžiamojon atsakomybèn, taèiau ir juridinis asmuo, kuriam vadovaujate.

Jūsų verslo partneris AVOCAD

Parengta 2021 03 26